

20232875013

ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Врз основа на член 9 алинеја 2 од Законот за социјалната заштита („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 104/19, 146/19, 275/19, 302/20, 311/20, 163/21, 294/21, 99/22, 236/22 и 65/23) и член 39 од Законот за извршување на Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 283/23), Владата на Република Северна Македонија, на седницата, одржана на 29 декември 2023 година, донесе

ПРОГРАМА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНАТА ЗАШТИТА ЗА 2024 ГОДИНА

I. Појдовна основа

Со оваа програма поблиску се утврдуваат подрачјата на социјалната заштита, потребите на населението и начинот и средствата за остварување на социјалната заштита, подобрување и развој на услугите и мерките од социјална заштита, согласно потребите на граѓаните и обезбедените средства во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година.

Остварувањето на социјалната заштита во Република Северна Македонија во 2024 година се заснова на Законот за социјалната заштита, Законот за социјалната сигурност за старите лице, Законот за семејството, Законот за спречување и заштита од насилство врз жените и семејното насилство, Законот за вработување на инвалидните лица, Законот за употреба на знаковниот јазик, Законот за инвалидски организации, Законот за цивилни инвалиди од војната, кривично правните прописи и други закони и подзаконски акти, со кои се уредени правата и услугите од социјалната заштита.

II. Подрачја на социјална заштита

Преку системот на социјалната заштита се остваруваат парични права и тоа како право на гарантирана минимална помош, еднократна парична помош, надоместок за помош и нега од друго лице, надоместок заради попреченост, надоместок на плата за скратено работно време, траен надоместок и право на социјална сигурност за старите лица.

Унапредувањето и развивањето на социјалните услуги кои ќе се обезбедуваат во домот на корисникот, во заедницата и вон семејството, како и вклучување на општините и давателите на услугите во испораката на истите, ќе продолжи и во 2024 година.

Министерството за труд и социјална политика реализира проект за унапредување на социјалните услуги, со заем од Меѓународната банка за обнова и развој- Светска банка, со кој ќе се обезбеди развој на политики, поставување на сеопфатен систем на социјални услуги и системско спроведување на реформираните услуги преку проширена мрежа на даватели на социјални услуги, со цел воспоставување на нови социјални услуги во локалната заедница. Во 2024 година планирано е да се започне со спроведување на вториот проект за унапредување на социјалните услуги.

Во 2024 година, цените на социјалните услуги се определени со Одлуката за утврдување на цените на социјалните услуги во домот, за вон-семејна заштита, за стручна помош и поддршка, за дневен престој, за привремен престој, на советување и за одмена

на семејна грижа за 2024 година, бр.10-7867/1 од 7.12.2023 година, донесена од министерот за труд и социјална политика, изготвена согласно Методологијата за формирање на цените на услугите во зависност од нормативите и стандардите за давање на социјалната услуга („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.264/19).

Во 2024 година ќе се финансираат социјални услуги преку склучени управни договори со лиценцирани даватели на социјални услуги, врз основа на спроведена постапката по распишан јавен конкурс од Комисијата за обезбедување средства за социјални услуги од општините и другите даватели при Министерството за труд и социјална политика. Во рамките на овие активности се планира финансирање на услуги во домот, услуги во заедницата, дневен престој, привремен престој, услуги за советување, услуги на стручна помош и поддршка и услуги за вон-семејна социјална заштита, од лиценцирани даватели на социјални услуги.

Националната стратегија за деинституционализација 2018-2027 во Република Македонија „Тимјаник“, ќе се имплементира преку активностите предвидени во Акциониот план за спроведување во 2024 година, особено преку активностите поврзани со спроведување на процесот на деинституционализација и постепена трансформација на установите за лица со попреченост во менталниот и телесниот развој и тоа Завод за рехабилитација на деца и младинци Скопје, Специјален завод Демир Капија и Завод за заштита и рехабилитација Бања Банско – Струмица, воспоставување на услуги во заедницата и проширување на мрежата на даватели на социјални услуги.

Во 2024 година, Министерството ќе склучи договори со лиценцирани даватели на услуга-та живеење со поддршка во Скопје, Велес, Неготино и Демир Капија, така што во системот на со-цијалната заштита ќе функционираат околу 55 станбени единици за живеење со поддршка, во кои услугата живеење со поддршка ќе се обезбеди од овластени даватели. Преку обезбедена поддршка од Делегацијата на Европска Унија во Скопје, ЈУ Заводот за рехабилитација на деца и младинци – Скопје се реконструира во Центар за социјални услуги, во кој ќе се даваат интегрирани социјални и рехабилитациони услуги за деца и лица со попреченост. Во 2024 година, ќе се започне со подготовка на техничка документација за реновирање и трансформација на Специјален завод Демир Капија и Завод за заштита и рехабилитација „Бања Банско“- Струмица. Еден од објектите на Специјалниот завод Демир Капија ќе се даде во сопственост на Општина Демир Капија, со намена за адаптација и отворање на Установа за заштита на стари лица.

Во 2024 година, ќе започне Имплементација на Националната стратегија за правата на лицата со попреченост 2023-2030.

Ќе се спроведуваат активности за трансформација на работењето на дневните центри за лица со попреченост, со цел воведување на ран третман за деца до 10 годишна возраст, преку индивидуална и семејно ориентирана поддршка од страна на стручни лица.

Со оваа обука сертифицирани се 16 професионалци кои ќе работат во советувалиштата за психо-социјален третман на сторители на семејно насилство. Изработена е Програма за психосоцијален третман за работа со сторители на семејно насилство и изработен е Стандард за работа со сторители на семејно насилство.

Во 2024 година ќе продолжат активностите за воспоставување на нови специјализирани сервиси кои обезбедуваат психо-социјален третман за сторители на семејно насилство во сите плански региони на територијата на Република Северна Македонија.

Во 2024 година ќе продолжи реализацијата на Програмата за рефундирање на средства платени како царински давачки, данок на додадена вредност и акциза за набавка на патнички автомобил за лица со тешка, потешка и најтешка телесна попреченост, лица со умерена, тешка и длабока интелектуална попреченост, за потполно слепи лица со придружник и за потполно глуви лица која има за цел да овозможи полесен пристап до автомобил на корисниците, а со тоа и нивна полесна мобилност и социјална вклученост во заедницата.

За тековната 2024 година за реализација на оваа програма во рамки на буџетот предвидени се средства во висина од 4.200.000,00 денари.

Распоредувањето на приходите од игри на среќа и од забавни игри во 2024 година ќе се врши согласно Програмата за распоредување на приходите од игри на среќа и од забавни игри за 2024 година, за финансирањето на програмските активности на националните инвалидски организации, нивните здруженија и нивната асоцијација, на здруженија за борба против семејно насилство и за Црвениот крст на Република Северна Македонија и Одлуката на Владата на Република Северна Македонија, за распоредување на приходите од игри на среќа и од забавни игри во 2024 година.

III. Потребни на населението и социјалната превенција

1. Развој на социјалната заштита

Ќе продолжи спроведувањето на Националната програма за развој на социјалната заштита 2022-2032 година („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 237/22), со кој документ се утврдени мерки и активностите за натамошен развојот на системот на социјалната заштита, остварувањето на паричните права и услугите од социјална заштита, како и продолжување на процесите на децентрализација, деинституционализација и плурализација во оваа област. Со оваа програма се создава можност за ефикасен одговор и справување со идентификуваните предизвици во делот на социјалната заштита, сиромаштијата и социјалната вклученост, преку утврдување на целите, приоритетите и правците на развојот на социјалната заштита, со мерки на краток и среден рок. Ќе се воспостави нов информатички систем за администрирање на правата и услугите, кој ќе го олесни работењето на стручните работници во центрите за социјална работа ќе го овозможи полесно применување на методот на водењето на случај кај социјалните услуги и ќе овозможи полесен мониторинг на испораката на правата и услугите од страна на Министерството за труд и социјална политика.

Во рамките на Проектот за подобрување на социјалните услуги, ќе се продолжи со испораката на нови социјални услуги согласно 12 договори за воспоставување на нови социјални услуги од 2023 година. Во 2024 година, финансирањето на овие услуги ќе се преземе од страна на Министерството за труд и социјална политика, врз основа на објавен Јавен повик до општините.

Во текот на 2023 година, Министерството за труд и социјална политика го презеде финансирањето на 38 социјални услуги, преку склучување на управни договори со 15 општини и лиценцирани даватели на услугите. Преку спроведување на постапка по распишан јавен конкурс, склучени се 23 управи договори со лиценцирани даватели на услуги. За овие услуги ќе продолжи обезбедувањето на средствата во 2024 година, со што дополнително ќе се преземат уште 17 општински услуги развиени во рамките на проектот за развој на социјалните услуги. Исто така, во 2024 ќе се обезбедат средства и за давање на социјални услуги, преку распишан јавен конкурс за лиценцирани даватели на социјални услуги и јавен повик до општините.

2. Справување со сиромаштијата и социјалната исклученост

Прашањата за справување со сиромаштијата и социјалната исклученост, ќе бидат опфатени со ревидираната Програма за реформи во вработувањето и социјалната политика, кој документ се изготвува во тесна соработка и координација со Европската комисија, како нов стратешки механизам на социјално-економскиот дијалог по однос на приоритетите и реформите во областа на пазарот на труд, вработувањето, образованието и социјалната политика.

Националната стратегија за деинституционализација во Република Македонија 2018-2027 „Тимјаник“ ќе се имплементира согласно мерките и активностите предвидени со Акцискиот план за спроведување на овој документ. Во оваа насока фокусот ќе биде на воспоставување на алтернативни облици на заштита во заедницата. Преку овие активности ќе се создадат услови за деинституционализација на сместените деца и возрасни лица во сите установи во системот на социјалната заштита. Во 2024 година ќе започне имплементацијата на новата Стратегија за правата на лицата со попреченост 2023-2030, согласно донесениот Акциски план.

Социјалната заштита на децата без родители и без родителска грижа, како и за децата во ризик, ќе се рализира во насока на почитување на стандардите за социјална интеграција во општеството и почитување на правата на децата утврдени со Конвенцијата за правата на децата на Организацијата на обединетите нации. Во оваа насока, ќе се јакнат капацитетите на стручните лица во установите за социјална заштита и ќе се развива мрежата на згрижувачки семејства, а особено воспоставување на специјализирани згрижувачките семејства. Во 2024 година ќе се донесе нов Акциски план за заштита на правата на детето.

3. Активности поврзани со приближување на законодавството во областа на социјалната заштита кон законодавството на ЕУ

Во текот на 2024 година, ќе се спроведува Програмата за реформи во вработувањето и социјалната политика, така што ќе се предвидат мерки и активности за намалување на сиромаштијата и социјалното исклучување на ранливите граѓани.

Процесот на Европска интеграција на Република Северна Македонија понатаму ќе претставува значаен механизам на взаемен дијалог со Европската комисија и преземање и спроведување на активности и мерки согласно утврдените национални приоритети за намалување на сиромаштијата и постигнување на одржлив развој до 2030 дел од Агендата 2030 на Европската Унија и Целите за одржлив развој на Организацијата на обединетите нации.

Во оваа насока ќе се следат и меѓународните документи, конвенциите и препораките, меѓу кои се: Програмата за Стратегијата за социјална кохезија на Европскиот комитет за социјална кохезија и Рамката за соработка за одржлив развој на Обединетите нации 2021-2025, кој претставува клучен документ на Владата на Република Северна Македонија, кој ја определува стратешката и правна рамка и стратешките приоритети за одржлив и инклузивен економски и социјален развој за постигнување квалитетна социјална заштита и социјални услуги.

4. Тековни активности во социјалната заштита

Во областа на социјалната заштита се спроведуваат активности во насока на подобрување на заштитата на граѓаните, подобрување на квалитетот на услугите и социјалната превенција.

4.1. Превенција и справување со злоупотреба и занемарување на деца

Во 2024 година, ќе се продолжи со активности за превенција и заштита на деца од злоупотреба и занемарување, преку Националното координативно тело за заштита на деца од злоупотреба и занемарување.

4.2. Вклучување на здруженија, на приватната иницијатива и на физички лица во социјалната заштита

Системот на социјалната заштита ќе се унапреди преку зголемување на бројот на лиценцирани даватели на социјални услуги, приватната иницијатива од физички и правни лица, за давање на услуги кон граѓаните.

Мрежата на даватели на социјални услуги е проширена, така што издадени се 118 лиценци за давање на социјални услуги на здруженија и приватни субјекти, со вкупен капацитет за околу 4000 корисници на социјални услуги.

4.3. Социјална заштита на бегалци, азиланти, внатрешно раселени лица и повратници од реадмисиони договори

Покрај редовната грижа за внатрешно раселените лица, активностите на Министерството за труд и социјална политика и понатаму ќе бидат насочени кон програми со кои ќе се стимулира враќањето на овие лица во местото на живеење и трајно решавање на проблемот на одреден број на внатрешно раселени лица. Во однос на бегалците, односно лицата со признат статус на бегалец и лица под супсидијарна заштита, Министерството за труд и социјална ќе преземе мерки за олеснување на процесот на интеграција на овие лица, согласно со Програмата за интеграција на лицата на кои им е признаено правото на азил во Република Северна Македонија за 2024 година. Во оваа насока, за овие лица, во текот на 2024 година ќе се направат напори за имплементација на поголем број на активности, како и поттикнување на вработувањето на највработливиот член во домаќинството.

4.4. Инспекциски надзор

Со инспекцискиот надзор во социјалната заштита, во 2024 година се очекува понатамошно активно спроведување на надзорот над спроведувањето на Законот за социјалната заштита, во однос на остварување на правата и услугите од социјалната заштита и исполнување на условите за вршење на дејноста од социјалната заштита.

IV. Средства за остварување на социјалната заштита

Средствата за остварување на Програмата за остварување на социјалната заштита за 2024 година, во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година, во Раздел 150.01 предвидени се следниве буџетски потпрограми:

1. Потпрограма 40 – Центри за социјална работа и Завод за социјални дејности. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година во оваа потпрограма, се предвидени буџетски средства во износ од 652.526.000 денари средства од основен буџет, средства од основен буџет (приходи) во износ од 1.257.000 денари, средства од самофинансирачки активности во износ од 308.000 денари и средства од донации во износ од 274.000 денари.

2. Потпрограма 41-Дневни центри и прифатилишта за вонинституционална социјална заштита. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година, во оваа потпрограма се планирани 95.138.000 денари средства од основен буџет, средства од основен буџет (приходи) во износ од 100.000 денари и средства од донации во износ од 36.000 денари.

3. Потпрограма 42–Установи за институционална социјална заштита. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година во оваа потпрограма се планирани 305.509.000 денари средства од основен буџет, средства од основен буџет (приходи) во износ од 14.256.000 денари, средства од самофинансирачки активности во износ од 3.610.000 денари и средства од донации во износ од 3.850.000 денари.

4. Потпрограма 4А – Изградба, опремување и одржување на објекти за социјална заштита. Во Буџетот на Република северна Македонија за 2024 година, во оваа потпрограма се планирани средства во износ од 17.000.000 денари.

5. Потпрограма 46 – Деинституционализација и социјални услуги. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година во оваа потпрограма се планирани средства во износ од 605.339.000 денари.

7. Потпрограма 50 – надоместоци за социјална заштита. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година во оваа потпрограма се планирани 9.577.808.000 денари и тоа на ставка 471 - 8.921.560.000 денари за социјални надоместоци, кои ќе се распоредат за:

- гарантирана минимална помош (домаќинство кое е материјално необезбедено и нема во сопственост имот и имотни права од кои може да се издржува),

- надоместок заради попреченост (заради поттикнување на социјална вклучување и еднакви можности на лице со тешка или длабока интелектуална попреченост, со најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице и потполно глуво лице, со навршени 26 години возраст),

- надоместок за помош и нега од друго лице (за лице со навршени 26 години возраст, со умерена, тешка или длабока интелектуална попреченост, лице со потешка и најтешка телесна попреченост, потполно слепо лице, како и лице со трајни промени во здравствената состојба, на кое му е неопходна помош и нега од друго лице заради тоа што не може само да ги врши основните активности од секојдневниот живот доколку ова право не може да го оствари врз основа на други прописи),

- надоместок на плата за скратено работно време (поради нега на детето со попреченост и најтешки облици на хронични заболувања, утврдено со Законот за работните односи, кое право родителот го остварува во центарот за социјална заштита, без оглед на возраста на детето),

- додаток за домување (за материјално и станбено необезбедени лица кои до 18-годишна возраст имало статус на дете без родители и без родителска грижа, односно и по престанување на старателството, а најмногу до 26 годишна возраст),

- траен надоместок (за згрижувач кој згрижувал лице во своето семејство и родител кој се грижел за детето со попреченост),

- еднократна парична помош (на лице или на семејство кое се нашло во состојба на социјален ризик, како и на лице и семејство заради претрпена природна непогода или епидемија и подолго лекување во здравствена установа на член на семејството),

- право на здравствена заштита (корисник на гарантирана минимална помош, кое е лице неспособно за работа; корисник на надоместок заради попреченост; корисник на надоместок за помош и нега од друго лице; лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита; корисници на вон-семејна заштита; лице-жртва на семејно насилство за кое се превзема мерка на заштита согласно прописите од областа за превенција, спречување и заштита од семејно насилство и лице-жртва на трговија со луѓе, само доколку не можат да се стекнат со осигурување по друг основ),

- право на надоместок за трошоци за сместување и надоместок за згрижување на сместеното лице во згрижувачко семејство ќе се исплатува на семејствата кои во семејството ќе згрижат лице, корисник на социјална заштита,

- сместување во ученички домови или други установи на деца без родители и родителска грижа до оспособувањето за самостоен живот и работа, а најдоцна до завршувањето на средното образование, ако не постојат можности згрижувањето и воспитанието да се обезбеди на друг начин; дете со воспитно-социјални проблеми (занемарено, злоставувано и социјално необезбедено дете) и дете со нарушено поведење, а за кои центарот ќе оцени дека установата може да обезбеди чување, воспитување, образование и нормален развој на детето,

- парична помош за социјална сигурност за старите лица (над 65 годишна возраст, кое има постојано место на живеење во Република Северна Македонија во последните 15 години пред поднесување на барањето и доколку лицето и неговиот брачен другар или лицето со кое живее во вонбрачна заедница нема/ат во сопственост имот и имотни права од кои може да се издржува, не е корисник на пензија од Република Северна Македонија или вид на исплата по основ на старост, инвалидност или доживување од друга држава и не остварило приходи по сите основи во последните три месеци пред поднесување на барањето).

- на Ставка 433 – 126.620.000 денари трансфери до Фондот за здравствено осигурување на Република Северна Македонија, и

- на Ставка 464 – 529.628.000 денари за разни трансфери.

8. Потпрограма 51 – надоместоци за цивилни инвалиди од војната. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година во оваа потпрограма се планирани 58.000.000 денари.

9. Потпрограма 54 – надоместоци за заштита на бегалци и азиланти. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година во оваа потпрограма се планирани вкупно 11.380.000 денари средства од основен буџет, од кои на ставка 471, 10.000.000 денари се наменети за исплата на права за лицата со признат статус на бегалец, лицата под супсидијарна заштита и баратели на азил, надоместок на правата за внатрешно раселените лица и лица вратени по основа на договорите за реадмисија и на ставка 433 за право на здравствена заштита 1.380.000 денари се наменети за право на здравствена заштита на лице со статус на признаен бегалец и лице под супсидијарна заштита.

10. Потпрограма П1-Мерки за справување со COVID-19 кризата и други антикризни мерки. Во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година на оваа потпрограма се планирани средства во висина од 446.776.000 денари наменети за финансиска поддршка на ранливите категории на граѓани (корисници на право на надоместок заради попреченост и самохрани родители-корисници на Гарантирана минимална помош), како и финансиска поддршка за домаќинствата со ниски приходи за субвенционирање на сметките за електрична енергија на најранливите категории на граѓани.

Распределбата на финансиските средства наменети за социјална заштита е направена во согласност со обезбедените средства во Буџетот на Република Северна Македонија за 2024 година, со напомена дека во 2024 година ќе се измират и неизмирените обврски по основ на остварени права согласно Програмата за остварување на социјалата заштита за 2023 година.

V. Оваа програма влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“, а ќе отпочне да се применува од 1 јануари 2024 година.

Бр. 41-13894/4
29 декември 2023 година
Скопје

Прв заменик на претседателот
на Владата на Република
Северна Македонија,
д-р **Artan Grubi**, с.р.